

Inkörd som uthyrd?

Terminologikonsultens roll och utmaningar

Henrik Nilsson, CAG Consoden
Stefano Testi, MedMod AB

MedMod

cag

Henrik

- Senior terminologkonsult
- ECQA-certifierad "Terminology manager, Advanced"
- Offentliga kunder och uppdrag – myndigheter, regioner
- Fokusområde: hälso- och sjukvård, informationssäkerhet, statistik, högre utbildning
- Lärare i terminologi vid Ilisimatusarfik, Linnéuniversitetet, Mälardalens universitet m.fl.
- Begreppsanalys, översättningsorienterat terminologiarbete, granskning, workshopledning
- Ordförande EAFT, sekreterare i Terminologiframjandet
- Expert i SIS/TK 115
-

Stefano

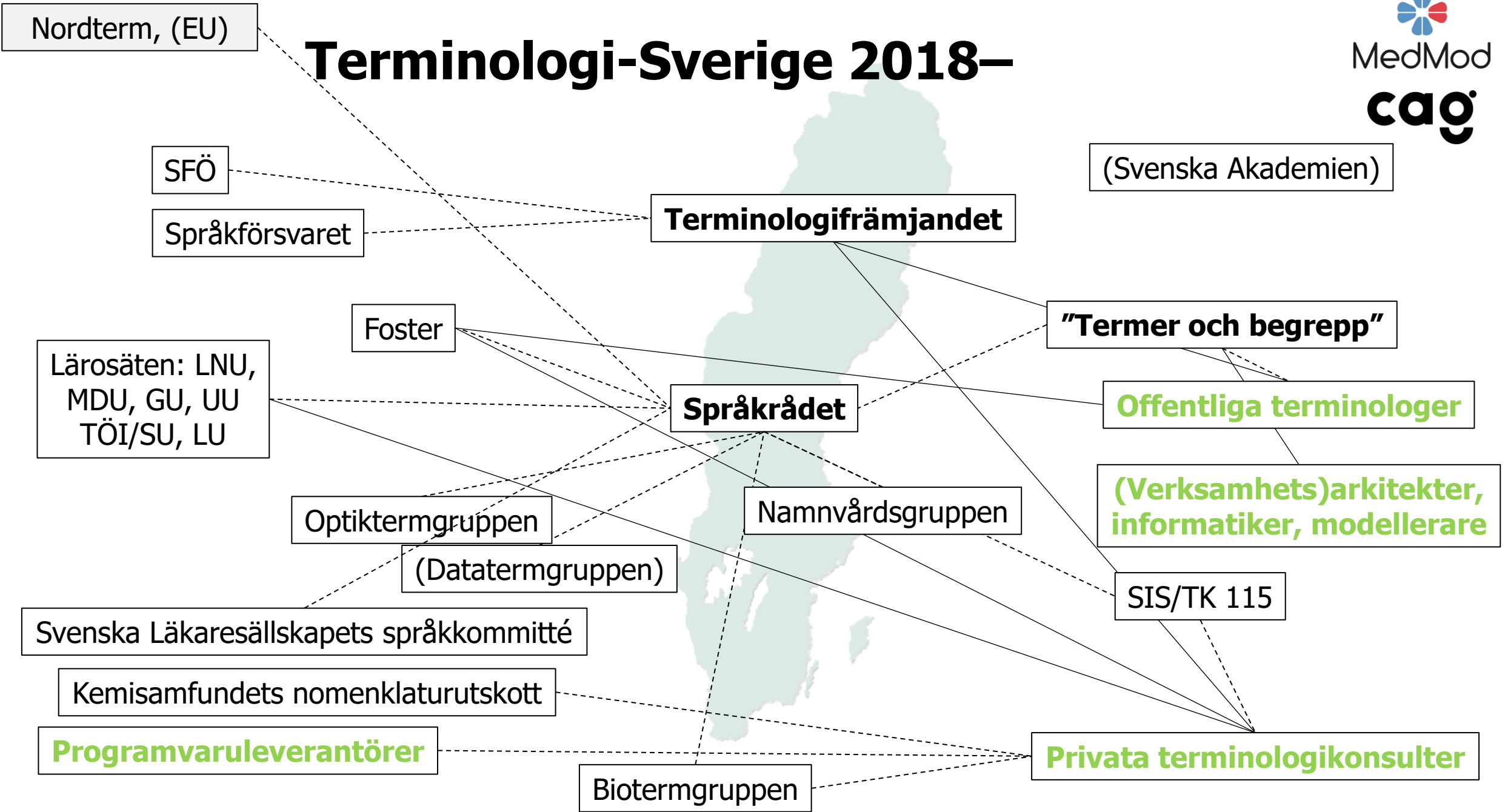
- Senior terminologkonsult
- Offentliga kunder och uppdrag – myndigheter, regioner
- Fokusområde: hälso- och sjukvård
- Begreppsanalys, informatikstöd, kodverk och klassifikationer, föreskrifter, workshopledning

MedMod

cag

Terminologi-Sverige 2018–

“Nya” Terminologi-Sverige

- Inte längre något nationellt centrum; TNC lades ned 2018
- Nya “navet” är Språkrådet som dock inte åtar sig eller utför konkreta terminologiuppdrag
- Stort behov av terminologitjänster [Språkrådets enkät] ->
- “Nygammal” yrkesgrupp: terminologikonsulten i privat regi
- Fler kurser men fortfarande få utbildade terminologer -> andra yrkesgrupper “konkurrerar” om och inom uppdragen

konsult – typer

konsult

person som anlitas för ett tidsbegränsat uppdrag i en viss verksamhet men som är anställd i en annan verksamhet [TNC 104]

resurskonsult, volymkonsult [bemanningsföretag]

konsult som anlitas för att tillföra produktionsresurser som redan finns inom organisationen men som behöver förstärka denna

expertkonsult [konsultföretag]

konsult som agerar specialist med (oftast) kortare uppdrag och specifika leveranser

”expertresurskonsult”

Båda typerna är aktuella, men också mellanformer, t.ex. specialist under lång tid

Terminologikonsulten anlitas ...

- för både ad hoc- och mer systematiskt arbete
- för "traditionella" terminologiarbeten
  - Anlitas för att hjälpa till med begreppsanalys och workshopledning, definitionsskrivning, termval, oftast i något projekt
- som terminolog
  - Anlitas som "stadigvarande" terminolog på myndighet, i region etc. som går att kalla in i olika sammanhang vid behov
- vid informatikarbete
  - Anlitas som stöd vid framtagande av process-, begrepps- och informationsmodeller
- vid klassifikations- och kodverksarbete
  - Anlitas som stöd vid framtagande av kodverk
- för granskning
  - Anlitas för att terminologiskt granska t.ex. en standard, en remiss, en rapport ...
- för utbildning och fortbildning
  - Anlitas specifikt för att hålla kurser och föreläsningar, även internt

Vad säger profiler och annonser? (1)

MedMod
cag

- identifiera terminologiska alternativ utifrån behovsanalyser
- besluta om hantering av terminologier och lösningar i samband med kliniska krav och informationsstruktur
- säkerställa att det terminologiska arbetet uppfyller nationella författningar och riktlinjer
- vidareutveckla, implementera och förvalta terminologitjänst, klassifikationer, kodverk och urval
- utveckla och använda metoder för kvalitetssäkring av leveranser av terminologiresurser identifiera och modellera nya begrepp
- medverka i olika grupperingar som terminologisk expert
- självständigt och i samarbete med förvaltningarnas medarbetare och olika expertgrupper arbeta med framtagande och förvaltning av värdemängder, begreppslistor och specifikationer
- vara behjälplig vid anpassning av tjänster utifrån nationellt fackspråk och kodverken inom dessa samt vid framtagande av informationsspecifikationer
- leda och planera workshops och arbetsmöten

Terminologens yrkesprofil

Inledning¹

Entydig fackspråklig kommunikation är en förutsättning för det moderna flerspråkiga informationssamhället. Och den centrala beståndsdel i all fackspråklig kommunikation och kunskapsöverföring är terminologi. Med hjälp av terminologiarbete åstadkommer man entydiga gränsdragningar i form av definitioner av centrala begrepp och fastställer lämpliga termer för begreppen.

Terminologer är specialister på sammanställning och bearbetning av beskrivning, lagring och spridning av en- eller flerspråkiga terminologier, och kan delta i hanteringen och struktureringen av information och kunskap i samband med fackspråklig kommunikation. Terminologiarbete är en tvärdisciplinär aktivitet som betyder att terminologer oftast arbetar tillsammans med experter från helt olika fackområden.

I dag kan en terminolog arbeta med översättning och tolkning, med teknisk information och dokumentation, med forskning och utveckling eller med språkplanering och språkvård. Terminologer finns på språk- och informationsavdelningar inom organisation, på nationella terminologientraler och liknande, inom standardisering, patentväsenden eller juridiska enheter, och på förlag, särskilt sådana som producerar ordböcker.

Terminologer i ledande position kan ha ansvar för en terminologigrupp eller ibland en hel terminologiavdelning. Som ansvariga för innehållsrelaterade frågor har terminologer till uppgift att säkerställa de metodiska, organisatoriska och tekniska aspekterna av kunskapshanteringen (antingen all dokumentation, informations- och kommunikationshandling eller kombinationer av dessa tre aspekter). Frilansande terminologer arbetar t.ex. som konsulter åt privata företag, näringslivet och åt ideella och offentliga organisationer och förmedlar då kunskap om terminologiska metoder, terminologiska data och terminologiska verktyg.

Vad säger profiler och annonser? (2)

Kvalifikationskrav

- Akademisk examen inom språkvetenskap eller annan relevant utbildning
- Erfarenhet av att arbeta som terminolog
- Erfarenhet av begreppsutredning **enligt ISO 704:2009**
- Erfarenhet av projektledning
- Goda muntliga och skriftliga kunskaper i både svenska och engelska

Terminologikonsultens fördelar

- Överblick
- Korsbefruktning mellan uppdrag
- Möjligt med stora insatser trots få personer (digitala möten underlättar)
- Utifrånperspektiv, nya idéer, "neutralitet"
- Viss frihet ...

A person is shown from the chest up, holding a large, plain cardboard box over their head with both hands. The person is wearing a light-colored, vertically striped button-down shirt. The background is a solid, light-colored wall. The text 'Utkörd som inhyrd?' is printed in white, bold, sans-serif font on the front of the cardboard box.

**Utkörd
som
inhyrd?**

Terminologens utmaningar

- Oprioriterat arbete, resurser <-> men inhyrning tyder på prioritering ...
- Begränsningar genom hierarkier, organisationsregler
- Konfliktfyllda grupper, revirtänkande
- Överanalys – antar behov/ser risker som inte finns? -> välja strider!
-
-
-

Allmänna konsultutmaningar

”Samtidigt är medarbetarna på kundföretaget medvetna om att en konsult **kommer och går**, vilket binds samman till en generell uppfattning om konsultyrket.” (Brickstad & Brinkenbergs, 2012)

”Således ställs krav på konsulter att snabbt sätta sig in i sina arbetsuppgifter och lära känna kundföretaget [...] samt att konsulter ofta arbetar under **otydliga villkor**, även om de anses vara efterfrågade hos kundföretaget. Denna otydlighet beror på att de inte får något eller inte mer än **begränsat förtroende**, vilket upplevs som **maktlöshet** för konsulten.” (Alsalehi, 2019)

”Konsulternas förhållningssätt till kunden varierar i **grad av formalitet**. [...] en allt för vänskaplig relation riskerar att inverka negativt på arbetsinsatsen, men en allt för affärsmässig relation kan påverka öppenheten mellan parterna.” (Borgström, 2011)

Allmänna konsultutmaningar (forts.)

- Identitetskris och känsla av tillhörighet
  - Vem arbetar man för?
  - "Del av gänget" men samtidigt utanför
- Begränsad handlingsförmåga
  - Befogenhet som senior konsult? "Alla kan språk!" Tillit?
- Extra svårt att skilja på arbete och fritid
- Krav från konsultföretag och kundföretag (och sig själv!)
- "Riskabelt" – avtal kan plötsligt sägas upp; oförlåtande [ej göra misstag]
- Få heltidsuppdrag -> "mosaikvardag" – flera uppdrag parallellt
  - Medvetet – bevara överblick

bunden
likgiltig
partisk
på avstånd

obunden
engagerad
opartisk
nära

Terminologikonsultens utmaningar

- Beställarkompetens
- Orimliga och felaktiga förväntningar
- Ensamarbete [på konsultföretaget]
- Splittrat arbete -> prioriteringsbehov
  - Bättre med en terminolog hos varje eller några "stafetterminologer" som är hos alla? Men kräver central instans ...
- Samarbete med andra yrkesgrupper [hos kunder]
  - *IT-management perceived the roles as guidance and said that architects are expected to do work also within other roles, especially regarding informatics (Rossander, 2023) – gäller även terminologi?*
- Olika syn på "terminologi"
- Otacksam/jobbig position – men viktigt hålla sig väl med kunderna
- Legitimeringsanvändning, "gisslansituation" (göra "onödigt" terminologiarbete)
- Ibland inte med hela vägen ...
- Tajmning – ofta för sen inblandning
- Hjälptill självhjälpt – fortbildning <-> göra sig umbärlig
- Ingen organisation i ryggen; personbundet = känsligt
- Lojalitet

Lojalitet?

Lojalitet

- Medverkan i olika uppdrag där samma termer ingår
  - Vilken hatt har man på sig? (lokalt – regionalt – nationellt, myndighet – SKR, myndighet – företag)
  - Delta i att riva upp beslut från ett uppdrag när man medverkar i ett annat?
  - Svara på remiss i ett uppdrag när man medverkat till innehållet i remissen i ett annat uppdrag?
- Lojalitet med konsultföretaget eller kundföretaget?

Otacksam position

Otacksam position

”Det framkommer också att terminologen har en epistemisk särställning i arbetet genom att ta ett epistemiskt företräde att avgöra när kunskapsläget har inventerats nog och tillräckligt med delad kunskap har etablerats så att beslut kan fattas.” [Byrman & Nord, 2022, s. 265]

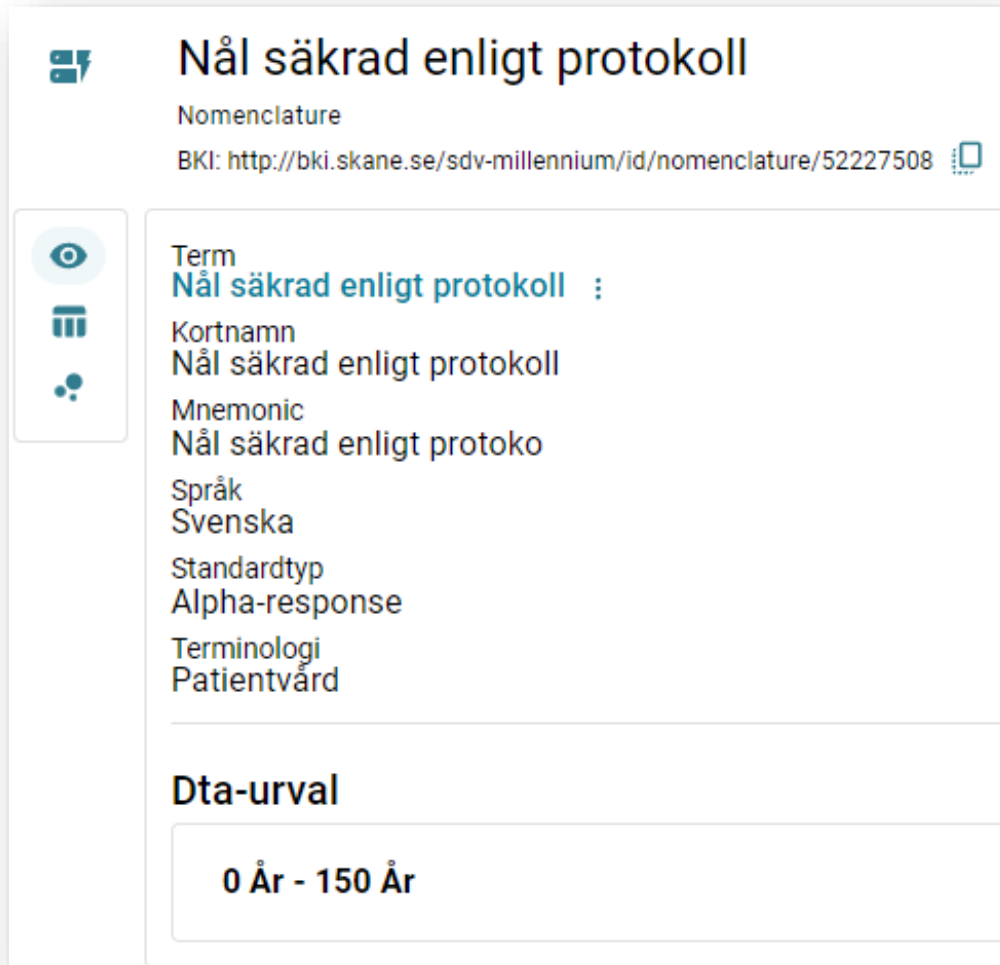
- Grindvaktsrollen, de ”dumma” kontrollfrågorna och det ”epistemiska företrädet” = ”jobbigt” (för experterna)
- Utövandet av yrket kan slå tillbaka och leda till undvikande och uteslutning
- Asymmetriskt kunskapsförhållande till experter – expert på metoden, inte på fackområdet

- Själereflektion: finns risk för ”överanalys”? Ser terminologen risker som inte finns och ställer ”onödiga” frågor?

Olika syn på "terminologi"

Olika syn på "terminologi"

Nål säkrad enligt protokoll
Nomenclature
BKI: <http://bki.skane.se/sdv-millennium/id/nomenclature/52227508>

Term
Nål säkrad enligt protokoll :
Kortnamn
Nål säkrad enligt protokoll
Mnemonic
Nål säkrad enligt protoko
Språk
Svenska
Standardtyp
Alpha-response
Terminologi
Patientvård

Dta-urval
0 År - 150 År

- Terminologen tas inte alltid på allvar [pga. konsultrollen]? Eller just inom hälso- och sjukvård?
- Many widely used **terminologies** such as ICD-10 (International Classification of Diseases, Tenth Revision, Clinical Modification, a set of diagnosis codes), CPT (Current Procedural Terminology, a set of procedure codes), and SNOMED (Systemized Nomenclature of Medicine—Clinical Terms, a comprehensive set of medical concepts) are used for various purposes such as administrative coding, procedural billing, and standardizing clinical documentation.

Terminologiframjandets konsultsökningstjänst

Konsultsökning

För att hitta en terminologikonsult nedanstående alternativ som baseras på flera alternativ som stämmer gällande namn på konsulter som har de kompetenser som

Vi behöver ...

- någon som kan reda ut och definiera begrepp
- någon som kan stötta och vägleda i utvärdering av begrepp
- någon som kan kartlägga och föreslå lösningar
- någon som kan granska och utvärdera terminologiska glasögon
- någon som kan bygga upp och underhålla terminologiska glasögon
- någon som kan undervisa i terminologiska glasögon
- någon som kan utarbeta begreppsmodeller inför skapande av IT-stöd

Resultat av konsultsökning

Här visas de personer i vår konsultlista som matchar de kompetenser som krävs för valt behov. Vi har också identifierat kompetenser som är önskvärda för behovet. Varje sådan kompetens är markerad med en extrapoäng.

Valt behov:

någon som kan reda ut och definiera begrepp

[Ett Fiktivsson](#) , Fiktiva Ett AB (1 extrapoäng)

[Ny sökning](#)

ets art: text och ID

Konsultpresentation och kompetensuppfyllelse

Presentation av en terminologikonsult på vår konsultlista och vilka kompetenser som matchar aktuell sökning.

Ett Fiktivsson, Fiktiva Ett AB (1 extrapoäng)
[mera info ...](#)

Terminologisk analys: Begreppsmodellering och informationsmodellering – analys av begrepps- och informationsmodeller och relationerna dem emellan

ja [Önskvärd kompetens]

Terminologisk analys: Definitionsarbete – analys och formulering av begreppsdefinitioner enligt ISO 704:s riktlinjer

ja [Krävd kompetens]

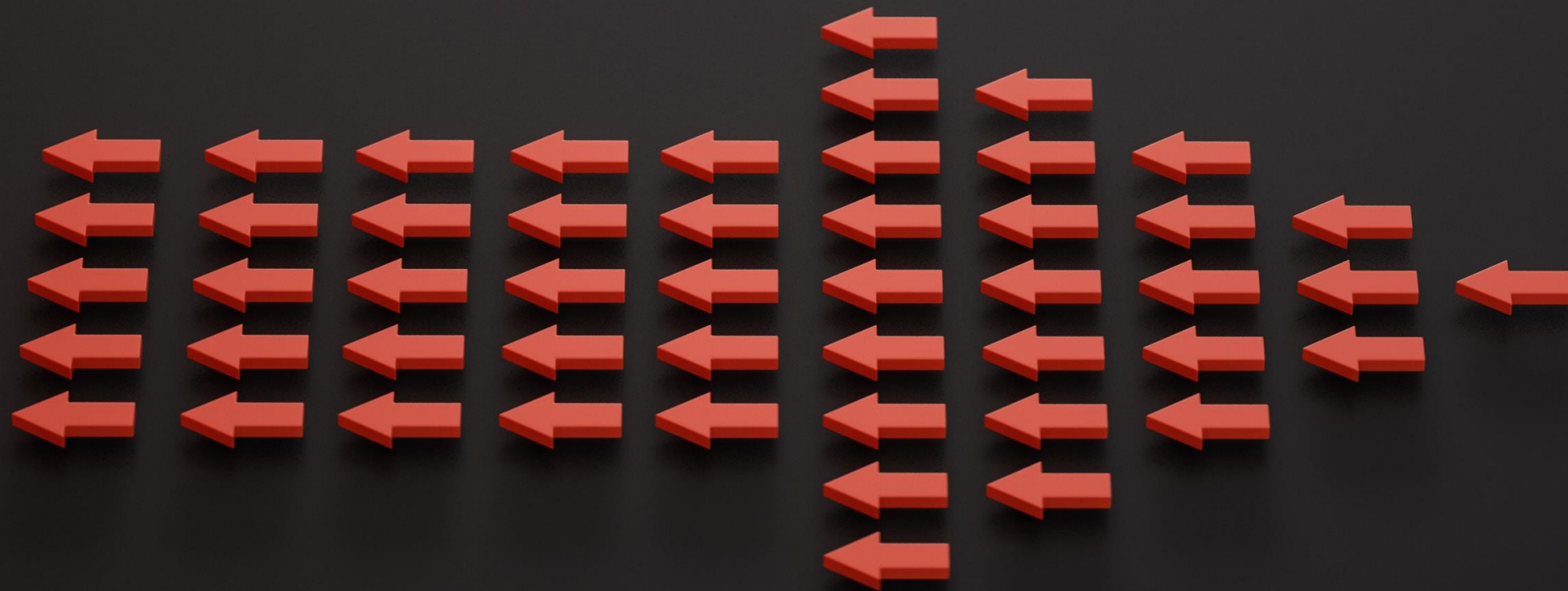
Terminologisk analys: Termval – urval och val av termer enligt etablerade kriterier

ja [Krävd kompetens]

AnalysAnalys av termbruk – termskördning, intervjuer, enkäter, inventering

ja [Krävd kompetens]

Slutfört! Slutkörd?

Slutfört! Slutkörd?

- Många utmaningar, men också uppskattad roll!
- Konsultformen både ideal och inte
  - "Stafetterminolog" <-> "permanentterminolog"
  - Överblick [konsult] – inblick [anställd]
- Mer forskning behövs om terminologrollen!
- Terminologikonsulter behövs! Men behöver terminologikonsulten vara terminolog?
- Återväxt?
  - Terminolog(i)utbildning
    - av nya terminologer från "scratch"
    - av andra yrkesgrupper [terminologisk påbyggnad]

Referenser

- Alsalehi, A. 2019. *Utmaningar utyrda projektledare upplever. En studie om vilka utmaningar utyrda projektledare upplever i ett tekniskt konsultföretag*. D-uppsats. Handelshögskolan vid Karlstads universitet.
- Borgström, R. *Konsultrollen*. 2011. Magisteruppsats. Högskolan i Halmstad
- Brickstad, S. & Brinkenbergs, S. 2012. *Konsultyrket – en flexibel anställningsform. Om arbetssituation och organisationstillhörighet*. Kandidatuppsats. Södertörns högskola
- Byrman, Y. & Nord, A. 2022. "Med terminologen som grindvakt: Beslutsfattande i ett expertgruppsmöte". IN: *Språk i skola, på fritid och i arbetsliv: Aktuella arenor för svensk forskning inom tillämpad språkvetenskap* [red.] Sundqvist, P. et al, ASLA, Svenska föreningen för tillämpad språkvetenskap, 2022, s. 265–286
- Byrman Y. & Nord, A. 2020. "... jag vill att vi väntar med den diskussionen ..." : Terminolog och ämnesexperter i samarbete. I ASLA 2020, Göteborgs universitet, 23–24 april 2020, <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:uu:diva-421002>
- ISO/TS 22287:2019: *Health informatics – Workforce roles and capabilities for terminology and terminology services in healthcare (term workforce)*
- Rossander, A. 2023. "How Do Informaticians and IT-Architects Collaborate, or Not? A Case Study from a Public Health Care Provider". IN: Hägglund, M. et al (eds.): *Caring is Sharing – Expoliting the Value in Data for Health and Innovation*. European Federation for Medical Informatics (EFMI) & IOS Press

Kontaktuppgifter

Stefano Testi, MedMod
stefano.testi@medmod.se

Henrik Nilsson, CAG Consoden
henrik.nilsson@cag.se